

Loka.

(Krajepisno-zgodovinska črtica. — Spisal Fr. Pokorn.)

Loški okoličan. (Narisal G. P.)

(Dalje.)

Ker smo govorili poprej o mestnem ozidju, povemo še drugo, kar smo zvedeli o njegovi zgodovini. V mestnem arhivu smo našli to-le: V preteklem stoletju so bila troja mestna vrata že jako slaba; bila so na tem, da se porušijo. Zato je prosilo meščanstvo v malem travnu l. 1789., da bi jih smeli podreti in prodati na javni dražbi. Okrožno sodišče je to dovolilo in naročilo, naj se poderó do 1. velikega srpana istega leta in ob jednom tudi mestni zid v bližini vrat. — Ostalo zidovje se je pa pozneje podiralo samo, nekoliko še v tem stoletju. Nekaj malega je od zidovja ostalo še dandanes, in lahko se iz tega sklepa, kakšno je bilo nekđaj.

Toda obrnimo se na drugo stran! Poglejmo nekoliko razmere loških podložnikov v nekdanih dneh! Posestniki v pravem pomenu so bili le loški meščanje.¹⁾ Vsi drugi so bili le najemniki, kateri so morali na razne načine, ali v pridelkih ali v denarjih, ali pa oboje skupaj plačevati svojim gospodom. Posestva so se dajala v najem za tri leta. Dve leti je dajal najemnik najemščino, tretje leto je bil prost. Ako se je najemnik vědel pošteno, da se ni pregrešil na nikak način, prejel je po preteklem obroku posestvo še nadalje v najem, sicer so ga odslovili. Iz tega torej lahko spoznamo, da je moral poštenjak, vesten mož biti oni, kateri je hotel na loškem gospostvu prejeti kaj sveta v najem. Ako je podložnik umrl, moral je dati škofu vola (sterbochs) in jagnje (frischingus). Imetje se je razdelilo na tri dele: jeden del za škofa, jeden za dediče in vdovo, jeden pa za dušni pokoj. Le Korošci (Kaerner, Carinthiani), kateri so se naselili okrog Loke zato, da so obdelali gozdnati svet, imeli so potem obdelano posestvo kot last. Smeli so je slobodno prodati, toda z zagotovilom, da bode naslednik poštenjak. Ob taki priliki se je plačalo za škofa le nekaj malega.

Plačevali so dvema gospodoma: škofu in vojvodi. Prvemu so dajali žito in denar, nekaj o sv. Juriju, nekaj o sv. Mihelu, pa tudi male živali, temu pa na vsaka tri leta prašiča (porcus advocatalis). Žitna cena se je določevala o svetem Juriju, plačevala pa o sv. Mihelu. Pri novih kmetijah so dajali pa nekaj „šiling“. Namestu lanu (harrecht) so odštevali kaj drugega. Od živinoreje so pobirali sir (caseus) določene velikosti, od prašičje reje v gospostva gozdih (aditrecht) pa pleče (scapule) ali pa oves ali nekaj v denarjih in še to le včasih. Od vinoreje, kar je posebno čudno, dajali so janca (frischingus). Neka posebna pravica pa je bila poklon (pogklon), t. j. dva kmeta skupaj sta morala dati janca, in ako ga nista imela, pa odšteti 16 denarjev.

Kadar je prišel škofov oskrbnik opravljat svoj posel in sicer o svečnici, o sv. Juriju in o sv. Mihelu, morali so ga podložniki preskrbljevati z vso hrano. Tudi kadar je prišel škof v Loko, skrbeli so mu podložniki za hrano in sicer v določenem redu in na razne načine. Ti so prinesli mesa, oni rib, drugi kapunov, tretji so skrbeli za vodo itd.

¹⁾ Mittheil. d. h. V. f. Kr. L. 1861., str. 1—7.